NORAKSTS
Lieta Nr.A42666507
AA43-1394-11/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 9.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Amona,
tiesneši S.Liniņa un V.Poķis,

piedaloties pieteicējam *B.K.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei *I.O.*, tulcei *O.L.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *B.K.* pieteikuma par Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību un Ls 1000 morālā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar *B.K.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 5.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs *B.K.* 2007.gada 6.septembrī vērsās ar iesniegumu pie Jelgavas cietuma administrācijas, līdzot nodrošināt viņam kā ieslodzītai personai kārtējo telefona sarunu tādējādi, ka izsaucamā persona vispirms pieņem zvanu un pēc tam šī persona zvana *B.K.* uz Jelgavas cietumā esošo taksofonu.

Jelgavas cietuma administrācijas 2007.gada 21.septembra atbildē Nr.8/2-2756 ī norādīts, ka saskaņā ar Latvijas sodu izpildes kodeksa (turpmāk – LSIK) 49.panta sesto daļu notiesātajiem ir atļautas telefonsarunas par saviem vai adresāta līdzekļiem tādā skaitā, kāds noteikts attiecīgā veida brīvības atņemšanas iestādē un atbilst soda izciešanas režīma pakāpei. Saskaņā ar LSIK 50.[4]panta astotās daļas 4.punktu notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības izmantot vienu telefonsarunu mēnesī. Ņemot vērā minēto, no brīža, kad persona pieņem zvanu, ir uzskatāms, ka saruna ir notikusi un šādā gadījumā *B.K.* nevar pārzvanīt.

2007.gada 24.septembrī *B.K.* vērsās Specializētajā vairāku nozaru prokuratūrā ar sūdzību par Jelgavas cietuma rīcību, vienlaikus lūdzot arī atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 25 apmērā. Šī sūdzība pārsūtīta pēc piekritības Ieslodzījuma vietu pārvaldei.

Ieslodzījuma vietu pārvalde 2007.gada 18.oktobra atbildē Nr.1/15-K/4527 norādīja, ka Latvijas cietumos telekomunikācijas pakalpojumus nodrošina SIA „Lattelecom", kura ir vienīgā pakalpojuma „maksā zvana saņēmējs" sniedzēja. *B.K.* piedāvātajā variantā patiešām notiek divas sarunas. Pirmā saruna, kad

zvana un zvanu apmaksā *B.K.*, bet otrā – kad zvanītājs un maksātājs ir cita persona. Ieslodzījuma vietu pārvalde arī norādīja, ka aprakstīto situāciju var interpretēt dažādi. Būtu vēlams, lai ieslodzītās personas varētu sazināties ar mobilo telefonu abonentiem uz viņu rēķina, nepārkāpjot tiesību normas. *B.K.* tika norādīts, ka par problēmas risinājumu viņš tiks informēts papildus.

[2] *B.K.* vērsās tiesā ar pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības, atsakot nodrošināt iespēju veikt telefonsarunu, atzīšanu par prettiesisku un Ls 1000 morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Ar prettiesisku faktisko rīcību pārkāptas starptautisko tiesību normas un pieteicēja tiesības uz efektīvu aizsardzības nodrošinājumu.

[2.2] LSIK 49.panta sestā daļa paredz tiesības uz telefona sarunu gan par saviem, gan adresāta līdzekļiem. Līdz ar to minētā tiesību norma paredz arī tiesības veikt nepieciešamo tehniska rakstura procedūru (telefona zvanu), lai, iepriekš sazinoties, saņemtu izsaucamā adresāta piekrišanu sarunas apmaksai.

[2.3] Tā kā pieteicējam nebija līdzekļu, lai piezvanītu uz mobilo telefonu, pieteicējs vērsās pie Jelgavas cietuma priekšnieka ar attiecīgu lūgumu, tomēr tas tika noraidīts.

[2.4] Iestādes rīcība neatbilst tiesiskuma un tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam, kā arī samērīguma principam, jo sabiedrībai nav labuma, ja notiesātajiem aizliedz sarunāties ar radiniekiem un ģimenes locekļiem. Rupji pārkāpts Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 66.panta otrajā daļā noteiktais, jo iestāde pēc būtības atņēmusi pieteicējam tiesības uz telefona sarunu vienu reizi mēnesī.

[2.5] Pieteicējam nodarīts smags morālais kaitējums, ko pieteicējs novērtē Ls 1000 apmērā.

[3] Ieslodzījuma vietu pārvalde rakstveida paskaidrojumā pieteikumu uzskata par nepamatotu un paskaidro turpmāk minēto.

[3.1] Pieteicējs sodu izcieš slēgtā cietumā soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē un saskaņā ar LSIK pieteicējam bija tiesības uz vienu telefonsarunu. Jelgavas cietuma administrācija pieteicējam nodrošināja minēto tiesību izmantošanu.

[3.2] Apstāklis, ka, izmantojot savas tiesības, pieteicējs neņem vērā pakalpojumu veidus, kurus piedāvā un nodrošina SIA „Lattelecom", nevar kalpot par pamatu LSIK noteikto prasību neievērošanai.

[3.3] Notiesātajiem patstāvīgi jāizvērtē savas finansiālās iespējas un attiecīgi jāizvēlas optimālākais variants, izvēloties telefonsarunas adresātu.

[3.4] Pieteicējs speciāli izveido situācijas, kas rada pamatu vērsties pret iestādi, tādējādi paužot negatīvo attieksmi.

[3.5] Jelgavas cietuma administrācija rīkojās tiesiski, liedzot pieteicējam veikt likumā neparedzētu telefonsarunu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 5.jūnija spriedumu

pieteikums noraidīts. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[4.1] Kā izriet no lietā konstatētajiem apstākļiem, Jelgavas cietumā notiesātajām personām telekomunikāciju pakalpojumus sniedz komercsabiedrība „Lattelecom" kuras taksofons uzstādīts Jelgavas cietumā. Saskaņā ar minētās komercsabiedrības mājas lapā ietverto informāciju klientiem tiek nodrošināts pakalpojumu veids „maksā zvana saņēmējs". Šāds pakalpojums ir pieejams, zvanot no „Lattelecom" fiksētā tīkla tālruņa, taksofona vai no fiksētā tīkla tālruņa ārzemēs. Līdz ar to personai, kura pati attiecīgajā brīdī nevar apmaksāt telefonsarunu, ir iespēja izmantot telekomunikācijas pakalpojumu uz izsaucamā abonenta rēķina gadījumā, ja izsaucamais abonents akceptē sarunas apmaksu. Šādā gadījumā nepastāv nepieciešamība veikt vēl vienu telefona zvanu, lai saņemtu abonenta piekrišanu zvanu apmaksāt. Jelgavas cietumā pieteicējam bija iespēja izmantot šāda veida pakalpojumu.

[4.2] Tiesa uzskatīja, ka pieteicējam bija tiesības tikai uz vienu telefonsarunu. Šādas tiesības pieteicējs izmantoja, piezvanot uz mobilo tālruni izvēlētajam abonentam. Kā to pareizi ir norādījis atbildētājs, izskatāmajā gadījumā nav nozīmes tam, cik īsa vai gara telefonsaruna bijusi. Jelgavas cietuma administrācija normatīvajos aktos nostiprināto tiesību izmantošanu pieteicējam ir nodrošinājusi. Savukārt apstāklis, ka, izmantojot savas tiesības, pieteicējs nav ņēmis vērā visas „Lattelecom" piedāvātās iespējas (telekomunikācijas pakalpojumu veidus), nevar būt par pietiekamu un tiesisku pamatu, lai apietu LSIK noteikto kārtību. Tiesa piekrita atbildētāja viedoklim, ka notiesātajām personām patstāvīgi ir jāizvērtē savas finansiālās iespējas un attiecīgi jāizvēlas optimālākais variants, kādā īstenot LSIK reglamentētās tiesības. Nav konstatējams, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējam būtu bijusi liegta iespēja izvēlēties sev izdevīgāko no telekomunikāciju pakalpojumu veidiem, proti, pakalpojumu „maksā zvana saņēmējs".

Izskatot jautājumu par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu šajā lietā, tiesa jau norādīja, ka pieteicējs savu prasījumu faktiski uz divām telefonsarunām pamato ar apstākli, ka viņam nav finansu līdzekļu, lai pats varētu apmaksāt vienu telefonsarunu mēnesī, un tādēļ bija nepieciešams abonentu iepriekš uzrunāt, bet pēc tam sagaidīt zvanu. Taču šāds pieteicēja iebildums ir pretrunā ar lietā konstatētajiem apstākļiem, jo pieteicējam ir bijusi iespēja izmantot pakalpojumu „maksā zvana saņēmējs", ko pieteicējs vien sev zināmu iemeslu dēļ nav izdarījis. Tiesa atzina, ka nav tiesiska pamata pieteicēju nostādīt privileģētākā situācijā kā citas notiesātās personas, kuras izcieš sodu slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē. Faktiski pieteicējs vēlas, lai viņam tiktu piešķirtas tiesības saņemt divas telefonsarunas mēnesī, bet šādas tiesības ir vienīgi tām notiesātajām personām, kuras izcieš sodu slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē.

[4.3] Tiesa atzina, ka nav pamatoti pieteicēja iebildumi par administratīvā procesa principu pārkāpšanu, jo iestāde ir izpildījusi LSIK 49.panta sestajā daļā un 50.^{4}panta devītās daļas 4.punktā noteiktās prasības. Atbilstoši tiesiskuma principam konkrētajā gadījumā iestādei nebija tiesību rīkoties savādāk. Līdz ar to normatīvo aktu pārkāpumus iestādes rīcībā tiesa nekonstatēja. Ieslodzījuma

vietas administrācija ir tiesīga normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veikt pasākumus, kas ir vērsti uz brīvības atņemšanas soda pienācīgu izpildi.

[5] Par šo spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīts turpmāk minētais.

[5.1] Tiesa nav noskaidrojusi visus lietas apstākļus. Pēc Jelgavas cietuma administrācijas atteikuma atļaut pieteicējam sazināties ar SIA „Lattelecom" abonentiem caur „116" pakalpojumu pieteicējs vērsās ar otru lūgumu – atļaut pieteicējam veikt zvanu uz mobilo telefonu, lai adresāts redzētu pieteicēja numuru un atzvanītu pieteicējam. Arī šis līgums tika noraidīts, tādējādi pārkāpjot pieteicēja pamattiesības, kas garantētas Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā.

[5.2] Atsakoties izvērtēt cietuma administrācijas un Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcības atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam, tiesa pārkāpa APL 7., 13., 15.panta otro un sesto daļu, 107.panta otro daļu, 246.panta trešo daļu, 250.panta trešo daļu, 251.panta piektās daļas otro punktu, kā arī 66.panta otro daļu un 13.pantu.

[5.3] LSIK 49.panta sestajā daļā nav tieši noteikta iespēja izmantot telefonsarunu par adresāta līdzekļiem ar mobilo telefonu. Kā izriet no Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2008.gada 8.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-575/2008, ja likumā nav noteikta kārtība, kādā veicama saruna ar mobilā tālruņa abonentu par izsaucamā abonenta līdzekļiem, bet rodas tiesiska attiecība, kas prasa izšķiršanu, valsts pārvaldei ir jāievēro padotība likumam un tiesībām. To paredz arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa. Šajā gadījumā iestādei bija pienākums piemērot Latvijas Republikas Satversmes 96. un 116.panta prasības, vērtējot, kādā apjomā būtu samērīgi noteikt pieteicēja tiesību uz sazināšanos ar ģimenes locekļiem ierobežojumu. Iestāde šādus apsvērumus nav izdarījusi.

[5.4] Tā kā nav ievēroti Senāta norādījumi un APL 6.panta prasības, spriedumu nevar uzskatīt par likumīgu un pamatotu.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 29.marta spriedumu pieteikums noraidīts.

[7] Izskatot pieteicēja kasācijas sūdzību, Senāts ar 2010.gada 2.decembra spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[7.1] No LSIK 49.panta sestās daļas un $50.^4$ panta devītās daļas 4.punkta izskatāmās lietas kontekstā izdarāmi trīs secinājumi.

Pirmkārt, pieteicējam ir tiesības uz vienu telefonsarunu mēnesī. Ar sarunu saprotama runāšana pa telefonu vistiešākajā šā vārda nozīmē. Respektīvi, ka ieslodzītais sazvana personu, kuru vēlējies sazvanīt, un ar viņu sarunājas.

Otrkārt, telefonsaruna var notikt gan par pieteicēja, gan arī adresāta līdzekļiem. Šajā sakarā no tiesību normas nav izdarāms secinājums, ka tā nebūtu

attiecināma uz gadījumiem, kad tiek zvanīts uz mobilo tālruni.

Treškārt, ar sarunu parasti nav saprotama piezvanīšana un lūguma atzvanīt izteikšana. Ja tas ir vienīgais veids, kā valsts var nodrošināt ieslodzītās personas tiesības uz telefonsarunu ar mobilā tālruņa adresātu par adresāta līdzekļiem, tad šāds zvans nav uztverams kā saruna LSIK 49.panta sestās daļas izpratnē.

[7.2] Apgabaltiesa secinājumu par pieteikuma nepamatotību izdarījusi, ņemot vērā, ka cietumā ir pieejams komercsabiedrības „Lattelecom" taksofons, ar kura palīdzību ieslodzītais var īstenot savas tiesības uz telefonsarunu par adresāta līdzekļiem. Tomēr tiesa nav apsvērusi, vai no šā taksofona, izmantojot pakalpojumu „maksā zvana saņēmējs", var piezvanīt arī uz mobilo tālruni.

[7.3] Lai gan tiesas sēdē atšķirās pieteicēja un iestādes pārstāves paskaidrojumi par faktiskajiem apstākļiem, jebkurā gadījumā ir skaidrs, ka pieteicējs citastarp vēlējies piezvanīt uz mobilo tālruni. Apgabaltiesa nav apsvērusi, vai pieteicējam bija iespējas īstenot savas tiesības uz telefonsarunu par adresāta līdzekļiem.

[8] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja apelācijas sūdzību un lūdza pieteikumu apmierināt. Atbildētāja pārstāve apelācijas sūdzību neatzina un lūdza pieteikumu noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Izvērtējusi lietas materiālus un tiesas sēdē noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļā.

[10] Atbilstoši LSIK 49.panta sestajai daļai un 50.^{4} pantam notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības izmantot vienu telefonsarunu mēnesī.

No pieteicēja 2007.gada 6.septembra iesnieguma un pieteicēja paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka viņš šīs tiesības vēlējās izmantot, no cietuma taksofona piezvanot uz mobilo tālruni Nr.*/tālruņa numurs/* lai šis adresāts pēc tam atzvanītu pieteicējam uz cietuma taksofonu.

[11] No SIA „Lattelecom" 2011.gada 10.marta atbildes uz tiesas pieprasījumu *(lietas 174.lapa)* izriet, ka pieteicējam nebija iespējams no cietuma taksofona sazināties ar mobilo telefonu tīkla abonementiem, izmantojot pakalpojumu „maksā zvana saņēmējs". Savukārt no SIA „Lattelecom" 2011.gada 22.marta atbildes uz tiesas pieprasījumu *(lietas 174.lapa)* izriet, ka pieteicējam bija iespējams no taksofona piezvanīt uz mobilo tālruni, kuram pieejams pakalpojums „numura noteicējs". Tad mobilajā tālrunī uzrādītos izsaucošā taksofona numurs, uz kuru no mobilā telefona būtu iespējams piezvanīt.

No minētajām atbildēm izriet, ka vienīgais veids, kādā pieteicējs varēja

īstenot savas tiesības uz telefona sarunu par adresāta līdzekļiem, bija, vispirms piezvanot izvēlētajam adresātam uz mobilo tālruni, kurš pēc tam pieteicējam atzvanītu uz cietuma taksofonu. Tā kā pieteicējam tas netika atļauts, ņemot vērā Senāta norādīto šajā lietā, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka Jelgavas cietuma rīcība ir atzīstama par prettiesisku.

[12] Sakarā ar cietuma prettiesisko rīcību pieteicējs lūdz noteikt morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 1000 apmērā. Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka šāda apmērā atlīdzinājumu vēlas saņemt, jo telefona sarunas liegšanu uzskata par būtisku viņa cilvēktiesību aizskārumu un šādos gadījumos arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzīst personu tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteicējs vēlējās piezvanīt meitai, kura tajā laikā atradās Spānijā.

Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja cilvēktiesību aizskārums šajā gadījumā nevar tikt atzīts par nebūtisku vai mazsvarīgu. Konkrētajā gadījumā ar cietuma administrācijas prettiesisku faktisko rīcību ir aizskartas pieteicēja cilvēktiesības uz privāto dzīvi, tāpēc ir pamats noteikt morālā kaitējuma atlīdzinājumu naudas izteiksmē, nevis tikai kā rakstveida atvainošanos.

Tomēr pieteicēja pieprasītā atlīdzinājuma summa apgabaltiesas ieskatā ir nesamērīgi augsta. Administratīvā apgabaltiesa nesaskata, ka liedzot tiesības uz telefona sarunu, pieteicējam būtu sagādātas īpašas un smagas ciešanas. Pieteicējs nav norādījis, ka, neļaujot īstenot tiesības uz telefona sarunu, viņam būtu liegta iespēja nodot meitai kādu īpaši svarīgu ziņu vai saņemt no meitas šādu ziņu. Administratīvā apgabaltiesa ņem vērā arī to, ka pats pieteicējs morālo kaitējumu sākotnēji bija novērtējis Ls 25 apmērā *(lietas 7. un 28.lapa)* un tikai pieteikumā tiesai palielināja pieprasāmā morālā kaitējuma apmēru līdz Ls 1000.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka šajā gadījumā pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma apmērs nosakāms Ls 25 apmērā. Saskaņā ar APL 94.panta pirmās daļas 1.punktu atlīdzinājums piespriežams no Latvijas Republikas.

[13] Tā kā pieteikums daļā ir apmierināms un pieteicējs ar tiesneses lēmumu tika atbrīvots no valsts nodevas par pieteikuma iesniegšanu tiesā, atbildētājam, kas šajā lietā ir Latvijas Republika, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta otro daļu ir uzliekams pienākums iemaksāt valsts budžetā valsts nodevu Ls 10 apmērā.

[14] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesas spriedums nav pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

apmierināt daļā *B.K.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma faktisko rīcību, neatļaujot *B.K.* 2007.gada septembrī veikt telefona sarunu.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt *B.K.* morālo kaitējumu Ls 25 (divdesmit piecus latus). Noraidīt *B.K.* pieteikuma par morālā kaitējuma atlīdzinājumu pārējā daļā.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai iemaksāt valsts budžetā Ls 10 (desmit latus).

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja *(paraksts)* I.Amona

Tiesneši *(paraksts)* S.Liniņa

(paraksts) V.Poķis

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese I.Amona
Rīgā 2011.gada 9.maijā